

Реч уредника

Законик о кривичном поступку из 2011. године последњи је резултат рада на реформи кривично процесног законодавства Србије, која траје дуже од десет година. Подсећања ради истичемо да је реформа започета радом на изради ЗКП из 2001. године и једна од њених препознатљивијих особености су изузетно честе, за законске текстове овог карактера, несвојствено честе, измене и допуне (некада и више пута годишње). Ако се овоме дода и чињеница да је у међувремену (2006. године) био донесен и нови ЗКП који никада није доживео своју примену, онда ова негативна особеност својствена „играма без граница” постаје још изразитија. Тим пре што је ово и особеност најновијег Законика, који је донесен у септембру 2011. године и требало је да почне са применом 15. јануара 2013. године. Изузетак су поступци за кривична дела организованог криминала или ратних злочина који се воде пред посебним одељењима надлежног суда у којима је примена овог законског текста почела 15. јануара 2012. године. Међутим, у међувремену Законик је четири пута мењан и почетак његове целовите примене планиран је за 1. октобар 2013. године. Уз све ово, (септембра месеца 2012. године) био је покренут и званични поступак на изради Закона о изменама и допунама ЗКП и његов Нацрт смо добили већ крајем 2012. године, са изузетно обимним предлогом измена и допуна. Међутим, од истих се одустало.

Изнесено, само по себи јасно говори не само о актуелности и сложености процеса реформе кривично процесног законодавства Србије већ и о „лутању” законодавца у изналажењу решења која су у функцији основног циља реформе као целине. То је стварање нормативне основе за ефикаснији кривични поступак, али да то није на уштрб међународних аката и националним законодавством загарантованих слобода и права субјеката кривичног поступка. Управо полазећи од овог циља својственог, сасвим оправдано, свим законодавним интервенцијама дугогодишњег процеса реформе, бројне су новине које карактеришу процес реформе, и оне се тичу пре свега сталног ширења поља могућности примене поједностављених форми поступања у кривичним стварима. Оне посебно долазе до изражаја у Закону о изменама и допунама ЗКП из септембра 2009. године, када је у наш кривични поступак први пут уведен и један потпуно нови, до тада непостојећи процесноправни институт и механизам – споразум о признању кривице као доминантна форма поједнос-

тављеног поступања у кривичним стварима. Овакав тренд је настављен и у ЗКП из 2011. године. Међутим, за разлику од решења присутних пре његовог доношења, Законик питања поједностављених форми и не само поједностављених форми поступања, регулише у концептуалном смислу, на знатно другачији начин. Обзиром на такав његов приступ у регулисању проблематике кривичног поступка слободно се може констатовати да ЗКП из 2011. године, представља радикалан раскид са нашом досадашњом кривично процесном традицијом. Истина, Законик садржи и нека од раније устаљена кривично процесна решења, али њихова нормативна разрада је знатно другачија. Међу бројним новинама оваквог карактера посебно се истичу оне које се тичу девалвације начела истине, потпуне адверзијалне конструкције главног претреса, значајног минимизирања улоге кривичног суда и процесног положаја окривљеног. Такав приступ законодавца у нормативној разради ових и низа других решења новог ЗКП предмет је, чини се сасвим оправдане критике доброг дела стручне јавности Србије, као и уредника Приручника који се налази пред нама. Међутим, не би се смео изући закључак да Законик не садржи и не мали број решења која су, начелно посматрано у функцији основног циља реформе – да се кривични поступак учини ефикаснијим. Ипак, начин њихове нормативне конкретизације је такав да се оправдано мора поставити питање да ли ће у пракси сва решења која начелно имају такав *ratio legis*, заиста и произвести такве позитивне ефекте.

Из чињенице да се ради о потпуно новом Законику, који садржи низ потпуно нових нормативних решења, од којих су нека чак и сасвим атипична, па и „страна“ у односу на оно што је наша досадашња кривично процесна традиција и уопште, типичан континентално – европски кривично процесни систем, произилази да сагледавање таквих одредби није баш лака делатност. Тим пре што нови Законик, садржи и бројне правне празнине, не сасвим јасне или поприлично нејасне норме, па и не баш малобројне, сасвим очигледне омашке. То само по себи отвара бројна питања струке и отежава практичну примену Законика у складу са циљем истакнутим у његовом ставу 1 члана 1 („да нико невин не буде осуђен, а да се учиниоцу кривичног дела изрекне кривична санкција под условима које прописује кривични закон, на основу законито и правично спроведеног поступка“). У жељи да се олакша примена таквог текста Законика, у складу са овим његовим циљем, а у мери у којој то текст Законика дозвољава, приређен је овај Приручник за његову практичну примену.

Два су аспекта са којих је предметна проблематика приказана у Приручнику. Први аспект је анализа норми које представљају основне и најдоминантније промене кривичног поступка у складу са правилима новог Законика о кривичном поступку. Други аспект садржи моделе за практичну примену одредаба новог Законика о кривичном поступку.

Посматрано појединачно по појединим поглављима аутори текста Приручника су:

1. Проф. др Станко Бејатовић: Уводне напомене (Основне карактеристике Законика)
2. Мр Марина Матић: Судска надлежност и изузеће судије (Поглавље прво)
3. Југослав Тинтор: Бранилац (Поглавље друго)
4. Проф. др Војислав Ђурђић: Доказне радње (Поглавље треће)
5. Данило Суботић: Посебне доказне радње (Поглавље четврто)
6. Проф. др Милан Шкулић: Мере за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка (Поглавље пето)
7. Др Горан Илић: Предистражни поступак (Поглавље шесто)
8. Проф. др Милан Шкулић: Истрага (Поглавље седмо)
9. Мр Драгана Чворовић: Споразуми јавног тужиоца и окривљеног (Поглавље осмо)
10. Лидија Комлен-Николић: Оптужење (Поглавље девето)
11. Драгиша Ђорђевић: Главни претрес (Поглавље десето)
12. Драгомир Милојевић: Пресуда (Поглавље једанаесто)
13. Мр Јасмина Киурски – Радован Лазић: Редовни правни лекови (Поглавље дванаесто)
14. Светлана Ненадић – Верица Трнинић: Ванредни правни лекови (Поглавље тринаесто)
15. Миодраг Плазинић – Светлана Ненадић: Скраћени кривични поступак (Поглавље четрнаесто)

На крају, истакнимо и наду да ће текст Приручника бити од помоћи, не само у упознавању са данас битно, чак и радикално промењеним нормативним амбијентом који се тиче кривичног процесног права Србије, већ и у изналажењу начина примене норми новог Законика, у складу са универзалним начелима кривичног поступка без обзира којем систему он припада. То, имајући у виду изнесени став уредника по питању садржаја Законика, неће бити нимало лак посао. Обзиром на садржај текста Законика у његовој примени мора посебно доћи до изражаја способност главних субјеката његове практичне примене (судија, јавних тужилаца, заштитника јавних тужилаца, адвоката који имају функцију бранилаца или пуномоћника у кривичном поступку и полицајаца) да норму примене у складу са циљем Законика. У примени норми Законика посебно морају доћи до изражаја давно изговорене речи Енерика Ферија да „закони вреде колико вреде људи који те законе примењују”. Надајмо се да ће захваљујући оваквом приступу струке у примени норме, очигледни недостаци Законика бити умањени, а да ће Приручник који је пред нама бити драгоцен допринос реализацији тог циља.

У Београду, септембра 2013. године

Уредници

проф. др Станко Бејатовић

проф. др Милан Шкулић

др Горан Илић